

LESMAP

ZIJ(N)

ULTIMA THULE

© 'La creation' van Lena Faict

Een **14+** voorstelling

Beste leerkracht,

Jullie komen binnenkort kijken naar de voorstelling 'ZIJ(N)' van Ultima Thule. Om de voorstelling vooraf te kaderen en vooral achteraf te bespreken, kan je gebruik maken van deze lesmap.

Kort na de première van de voorstelling zullen foto's van de voorstelling op onze website staan: www.ultima-thule.be. Daar vind je ook meer info over wie we zijn en over onze voorstellingen, installaties en workshops.

Reacties zijn steeds welkom en mogen gemaild worden naar info@ultima-thule.be.

We wensen jullie een fijne voorstelling!

Warme groet
Ultima Thule

INHOUD VAN DE LESMAP

ZIJ(N) KORTE INHOUD EN CREDITS

1. KORTE INHOUD
2. CREDITS

MOGEN WE U VOORSTELLEN... ULTIMA THULE EN DE ARTIESTEN

1. ULTIMA THULE
2. LIZE PEDE
3. CHIEL PEERSMAN
4. SVEN RONSIJN
5. RUPERT DEFOSSER
6. LINDE CARRIJN
7. MARJOLEIN VERSCHUUREN

GESCHIEDENIS VAN DE VOORSTELLING VAN ZIJ TOT ZIJ(N)

1. HET BEGIN: ZIJ!
2. TWEE VRAGEN: ZIJN!

DE SCÈNE HET ATELIER

OPDRACHT 1: (VOORAF)

EEN RECHTLIJNIG VERHAAL OF NIET?

OPDRACHT 2: (VOORAF)

NAGESPREK IN DE KLAS

OPDRACHTEN

ZIJ(N)

KORTE INHOUD EN CREDITS

3. KORTE INHOUD

In ZIJ(N) zie je twee artiesten
In hun meest natuurlijke habitat: het atelier.
Daar, weg van de wereld,
Ontwerpen ze in een hang naar schoonheid en waarachtigheid hun wereld.
Ze kijken, ze dromen, ze bouwen, ze verwonderen en bewonderen.
Ze voelen en luisteren, zoeken en onderzoeken.
Ze staren en drinken koffie.

ZIJ(N) is een pleidooi voor klungelen.
Voor bevraging, voor twijfel en radicale verwondering.
Om te mogen kijken.
Te mogen stilstaan.
Te mogen voelen.
Te mogen ZIJN in het moment.
Elk moment.

ZIJ(N) is een woordeloze voorstelling voor pubers en volwassenen.
Een visueel geschenk waarin we allen samen mogen zijn in het moment van creatie.

Lize Pede bouwt beeklijvende beelden die ver aan de uitbeelding voorbij gaan.
Ze slepen je mee in een prikkelende wereld vol sensitiviteit en symboliek.

Chiel Peersman bouwt met muziek en geluid aan nu eens herkenbare, dan weer bevreemdende klankwerelden.

4. CREDITS

Spel	Lize Pede & Chiel Peersman
Creatie Beelden	Lize Pede
Creatie Muziek	Chiel Peersman
Coaching & dramaturgie	Sven Ronsijn
Muzikale dramaturgie	Linde Carrijn
Scenografie en techniek	Rupert Defossez
Research & regie-assistentie	Marjolein Verschuuren

MOGEN WE U VOORSTELLEN...

ULTIMA THULE EN DE ARTIESTEN

8. ULTIMA THULE

Ultima Thule is een Gents figurentheatergezelschap.

Wanneer je figurentheater zegt, denk je misschien meteen aan poppen. Poppen die een mens voorstellen. Of een dier. Misschien denk je ook aan de nog klassiekere vormen van poppentheater, zoals poppenkast. Daar liggen onze roots, maar door de jaren heen zijn we sterk geëvolueerd.

We ontstonden als theatergezelschap 30 jaar geleden. Op dat moment maakten we figurentheater dat sterk tekstueel was, met poppen die steeds een afspiegeling waren van de mens. De condition humain vormde steeds een inhoudelijk uitgangspunt.

Maar sinds een kleine 10 jaar gaat figurentheater voor ons veel verder dan dat. We stellen niet langer het woord op de voorgrond, de tekst. We zijn geëvolueerd naar een multidisciplinair figurentheatergezelschap voor jongeren en volwassenen waarin we onderzoek doen naar de kracht van het beeld en de interactie mens en materiaal op scène.

Multidisciplinair wil zeggen wat we ons op scène bedienen van meerdere kunstdisciplines. Theater, muziek, dans, schilderkunst, beeldhouwkunst, nieuwe media, videokunst, literatuur, ... Alle disciplines komen in onze theatervorm aan bod. Vandaag vertrekken onze voorstellingen vaak uit een idee, of zelfs een tekst, maar worden de voorstellingen zelf regelmatig woordeloos. Dit om het beeld en de muziek als vertellers volop op de voorgrond te kunnen plaatsen.

Ultima Thule is een theatergezelschap dat voornamelijk voor jongeren werkt, of het nu kleuters zijn, kinderen van de lagere school, tieners of adolescenten. Maar we gaan er van uit dat elke voorstelling ook voor volwassenen een waardevol verhaal moet vertellen. Onze voorstellingen zijn uitdagend en breed toegankelijk voor jong en oud.

Naast onze zaalvoorstellingen maken we sinds een paar jaar ook buitenproducties: installaties die bedoeld zijn voor de straat. Omdat cultuur, kunst en schoonheid voor sommigen soms verstopt blijven achter de gevel van een theater of cultuurcentrum brengen we ons werk graag naar buiten, zonder drempel en toegankelijk voor iedereen.

9. LIZE PEDE

is actrice, regisseur en beeldend kunstenaar.

Lize Pedes werk begeeft zich op de dunne lijn tussen beeldende kunst en theater. Het typeert zich als hybride kunstvorm: een mix tussen het beweeglijke, veranderlijke en het theatrale, zoals samenkomt in haar menselijke installaties of levende sculpturen.

Een sculptuur is een roerloos beeld in de ruimte, gevormd door het toevoegen en/of weghalen van materie.

Een sculptuur is verder, eens het vorm heeft gekregen, onveranderlijk – het is wat het is. Pede's sculpturen daarentegen, zijn veranderlijk in tijd en ruimte – door de perceptie van de kijker en/of door manipulatie van tolken en performers.

Elk individu is 'a living body and soul', een eigen unieke materie – en Pede's sculpturen, beelden en theaterbewegingen zijn daardoor telkens opnieuw 'a work in (e)motion'.

Lize Pede geeft daarbij het publiek de vrijheid om zelf te reflecteren en betekenis te geven aan de objecten of performers: wat het bij hen persoonlijk teweeg brengt, los van de traditionele, beperkende theatrale publieksopstelling.

Het publiek kan zich bijvoorbeeld rond de scène bevinden of zich vrij verplaatsen waardoor het werk van verschillende oogpunten kan bekeken worden, naargelang wat hun interesse grijpt.

Ze geeft daarbij tijd aan de ontroering, de humor, de verwondering en het speelse, om beelden zelf te laten spreken en vrij door de kijker geïnterpreteerd te worden.

Net in tijden van overprikkeling ziet Lize Pede de verstillings als streefdoel.

10. CHIEL PEERSMAN

Chiel Peersman is een veelzijdige muzikant, producer en studiotechnicus. Als lid van de band Omar Dahl draagt hij niet alleen bij als muzikant, maar beheert hij ook de technische kant van de productie. Daarnaast heeft hij recentelijk de muziek gecomponeerd en uitgevoerd voor theaterproducties van theatergezelschap Ultima Thule. Met een passie voor zowel muziek als geluidstechnologie, is Chiel actief bezig met het creëren van boeiende geluidservaringen.

Wat Chiel onderscheidt, is zijn bereidheid om zichzelf uit te dagen en ver buiten zijn muzikale comfortzone te wagen. Zowel op het gebied van muziek als technologie kan hij zich volledig verliezen.

11. SVEN RONSIJN

is sinds juni 2016 artistiek leider van Ultima Thule. Sven studeerde Drama-Woord aan de Hogeschool Gent Departement Dramatische Kunsten. Hij was actief als freelance-acteur en speelde bij verschillende theatergezelschappen. Ultima Thule is vanaf het begin een thuishaven geweest waar hij altijd naar terug keerde. Toen voormalig artistiek leider Wim De Wulf hem de vraag stelde of hij de artistieke fakkel wou overnemen, was dat voor Sven naast een grote eer en een uitdaging die hij met veel goesting aannam.

Sven speelde in de voorstellingen *Split*, *Het Paard van Troje*, *Stukken van Mensen*, *de GOMAArtrilogie* (*Stekezotvanu*, *Wiedatterieris*, *Tisaltijdiet*), *Rostekop*, *Geschrift!*, *Door de bomen het bos*, *Loop!* en *Door de muur*. Voor *Oosterlengte* nam hij samen met Els Trio de regie op zich. Voor *Nerf* mocht hij voor het eerst tekst en regie voor zijn rekening nemen. Ook het felbejubelde *Los*, waar Sven zelf ook in meespeelt, is van zijn hand. *Oe ist* maakte Sven in 2016. *De Stroom* en *B.I.G.* werden gecreëerd in 2017. In 2018 volgde *Saperlipopette*, een woordeloze muzikale voorstelling die in samenwerking met het

Brusselse Une Tribu gemaakt werd. Begin 2020 ging *BAM!* in première, een 4+ voorstelling waar Sven ook zelf in meespeelde.

Sven maakte als acteur en regisseur ook uitstapjes langs De Maan, Ontroerend Goed, De Filharmonie, de Eilandverkaveling, Compagnie Circ'ombelico, De Fluistercompagnie. Samen met Dominique Collet richtte hij het theatercollectief Tank! op en maakten ze de producties *Hendrik VIII*, *Wat Als?*, *Linus* en *Heilige Bonen*. Voorts is hij een veelgevraagde voice-over stem.

12. RUPERT DEFOSSEZ

studeerde animatiefilm aan het KASK in Gent. Van 1997 tot 1999 was hij werkzaam bij Ultima Thule, en daarna opnieuw vanaf 2005 tot heden. Waar hij oorspronkelijk enkel instond voor het lichtontwerp, de uitvoering ervan en de technische aspecten van de voorstellingen in het algemeen, neemt hij sinds 2013 ook de scenografie voor zijn rekening. In de multidisciplinaire werking die het figurentheater is, is zijn vakmanschap op het gebied van lichttechniek en scenografie van onschatbare waarde. Rupert is de schakel tussen verleden en heden en laat Ultima Thule mee evolueren naar de taal die we vandaag spreken.

13. LINDE CARRIJN

exploreert sinds haar afstuderen aan KASK Drama Gent verschillende takken van het theaterlandschap. Naast haar werk als actrice en maker (o.a. Compagnie Cecilia, De Mannschaft,...), creëert ze geluid voor voorstellingen en performances (LAP, Muziektheater LOD,...). Ook startte ze samen met acteur Maxim Storms een performance band onder de naam Brik Tu-Tok, waarin wordt gezocht naar een kruisbestuiving tussen muziek en performance.

Sinds 2020 vinden we Linde ook aan de zijde van Dijk Sanders, waarmee ze ZONDERWERK vormt.

14. MARJOLEIN VERSCHUUREN

is een jonge maker en ondernemer, geboren en opgegroeid in Lelystad. Ze is een mid-twintiger vol creatiedrang op het gebied van theater, 2D/3D objecten, schilderkunst, installatie, taal, video, projectie en het liefst ook nog een combinatie van dit alles. Maar daarnaast is het ook haar passie om anderen te begeleiden binnen hun makerschap, in de vorm van laagdrempelige workshops en educatie. Want kunst verbindt, heelt, stelt gerust en mag – wat haar betreft – zijn zoals het is.

Marjolein deed vanuit de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht stage voor deze productie. Ze stond in voor de regie-assistentie en voor de waardevolle helpende handen in het atelier.

GESCHIEDENIS VAN DE VOORSTELLING VAN ZIJ TOT ZIJ(N)

3. HET BEGIN: ZIJ

Lize Pede werkte al eerder met de vaste ploeg van Ultima Thule samen als coach binnen de voorstelling BAM! Tijdens die periode leerden we elkaars artistiek werk kennen en appreciëren. Hoewel er verschillen zijn in onze artistieke benadering, zijn er toch meer overeenkomsten te vinden in hoe we naar theater maken kijken.

Vanuit die overeenkomsten begonnen Lize Pede en Sven Ronsijn te praten over een nieuwe voorstelling. Die kreeg toen nog de titel ZIJ mee.

Lize zou onder de vleugels van Ultima Thule een voorstelling maken over 'het vrouwelijke'. Ze werd zeer recent moeder en dat zorgde voor een veranderingen binnen haar blik op theater maken. Wat is haar rol vandaag de dag als vrouwelijke theatermaakster? Wat voegt haar recent moederschap aan die rol toe?

Al snel resulteerden de gesprekken rond het vrouwelijke en de vrouw in een spanningsveld tussen het mannelijke en het vrouwelijke. En dat was nooit het opzet. Het gender-issue was nooit een topic an sich.

Sven en Lize keerden terug naar wat hen oorspronkelijk bezighield als artiest, vanuit wie ze vandaag de dag zijn als mens.

4. TWEE VRAGEN: ZIJN!

Er zijn twee vragen die Lize en Sven bezig hielden in de periode van het creatieproces.

- A) Hoe kunnen we als speler en maker zo eerlijk mogelijk een publiek van veertienjarigen tegemoet treden? Hoe kunnen we onszelf tonen, als maker en als mens, zonder er al te veel doekjes om te winden. En hoe doen we dat met enkel beelden, en zonder taal?
- B) Meestal zie je in een voorstelling enkel het resultaat van een lang werkproces. Hoe kunnen we een publiek van veertienjarigen ook dat proces laten zien? Het proces van zoeken, verwonderd worden, klungelen, proberen en opnieuw proberen, en het vinden van het juiste materiaal, de juiste behandeling, het juiste beeld.

Zoals je misschien wel opmerkt, ligt het antwoord op A) al verscholen in de vraag B). Moeten we onszelf als volwassene niet oprecht laten zien aan jongeren. In al ons zoeken, in al het geklungel, in de verwondering waarvoor we het doen, in het vinden en ontdekken, in het genereus laten zien en delen met een publiek.

Moeten we in een voorstelling niet eens durven afzien van het idee "wij komen jullie hier iets vertellen"? En kunnen we als theatermakers een publiek niet gewoon uitnodigen om te kijken, te beleven, zelf te interpreteren, geraakt of niet geraakt te worden, en samen met ons in het moment van creatie te ZIJN!

Dat laatste hebben we uiteindelijk als uitgangspunt voor de voorstelling genomen.

DE SCÈNE HET ATELIER

Het scènebeeld van ZIJ(N) ziet eruit als een atelier.
Een atelier waar kunstenaars dagdagelijks aan het werk zijn.

In een atelier is alles steeds weer in verandering.
Sommige materialen zitten nog in de verpakking, anderen hangen te drogen en te wachten tot er aan verder gewerkt wordt. Microfoons staan opgesteld om te experimenteren met geluid. Gitaren en andere instrumenten staan rommelig door elkaar.

Het atelier is ook een plek waar er met meerdere mensen samen wordt gewerkt. Terwijl de ene met iets bezig is, beïnvloedt dat vaak ook de andere. De muziek die de muzikant maakt, zet de actrice in beweging. Het materiaal waarmee de actrice speelt, blijkt naderhand interessant geluidsmateriaal voort te brengen. Het is een constante interactie en uitwisseling.

Naast het feit dat er gewerkt wordt in een atelier, wordt er ook geleefd. Er wordt gepraat, geluisterd, verteld, koffie gedronken, samen gegeten. Zo komt het leven van alledag ook constant het atelier binnenwaaien, en beïnvloedt het het artistiek werk.

OPDRACHT 1: (VOORAF)

Mocht jij zelf een atelier hebben waar je als kunstenaar dingen in maakt..
Wat zou er dan in dat atelier staan? Geef een beschrijving van hoe dat er uit zou zien.
Is er muziek? Welk gereedschap ligt er? Wat zou je er maken? Hoe is het licht? Is het er netjes of rommelig? Wat heb je daarin nodig om je thuis te voelen?
Je zal zien dat een atelier een soort weerspiegeling is van wie je zelf bent.

EEN RECHTLIJNIG VERHAAL OF NIET?

Soms vertelt een voorstelling een rechtlijnig verhaal.

Vaak helpt taal daarbij. Een tekst die je meetrekt in een verhaal van A tot Z.

Zoals eerder gezegd maken we de laatste jaren meer en meer woordeloze voorstellingen. Maar hoe vertel je op die manier een verhaal? En moet je wel een rechtlijnig verhaal vertellen?

Als je in een museum voor een schilderij staat gaat dat schilderij je ook, zonder woorden, iets vertellen. Je kijkt naar de kleuren, de compositie, de materialen, de omgeving. Het schilderij geeft je een bepaald gevoel, brengt je naar een bepaalde wereld, doet je aan dingen denken,...

Wat hier gebeurt is dat je zelf een beeld begint te interpreteren. Die interpretatie komt vaak voort uit je eigen gedachten, je eigen gevoel, je mood van de dag, je eigen referentiekader.

Die eigen interpretatie is vaak veel vrijer dan wat een tekst je aan vrijheid laat. En dat vinden wij als makers fijn: dat een publiek niet gedwongen wordt in slechts één interpretatie en dus vrij is in de beleving en de interpretatie van ons werk.

Vaak zie je dan ook dat de basis van wat er bedoeld was door ons om te vertellen, ook zo overkomt op een publiek.

De rode draad in ZIJ(N) is 'CREATIE

Je ziet twee kunstenaars (een speler/maker en een muzikant) bezig in hun atelier.

Ze creëren, bedenken, bouwen, breken weer af en laten beeld en muziek in interactie gaan.

OPDRACHT 2: (VOORAF)

Hieronder krijg je een paar beelden mee. Laat de jongeren die beelden één voor één zien. Laat hen opschrijven waaraan ze denken, wat het beeld met ze doet, wat ze er bij voelen, welke thema's er volgens hen inliggen. Bespreek het klassikaal beeld na beeld. Zijn er verschillen? Overeenkomsten? Wie heeft de juiste interpretatie? (niemand en iedereen natuurlijk)

BEELD 1: een beeld uit de voorstelling.

BEELD 2: Guernica van Picasso

BEELD 3: Dialogue from DNA van Chiharu Shiota

NAGESPREK IN DE KLAS

ZIJ(N) is een theatervoorstelling waar heel wat verschillende media en materialen samenkomen.

Bespreek met de leerlingen welke MEDIA we in deze voorstelling gebruiken om het verhaal te vertellen:

- Tekst (Gabbertalk)
- Pop (masker)
- Muziek (electronica, gitaar, vanuit materialen,...)
- Video
- Objecten
- Decor
- ...

In ZIJ(N) zie je twee artiesten aan het werk.

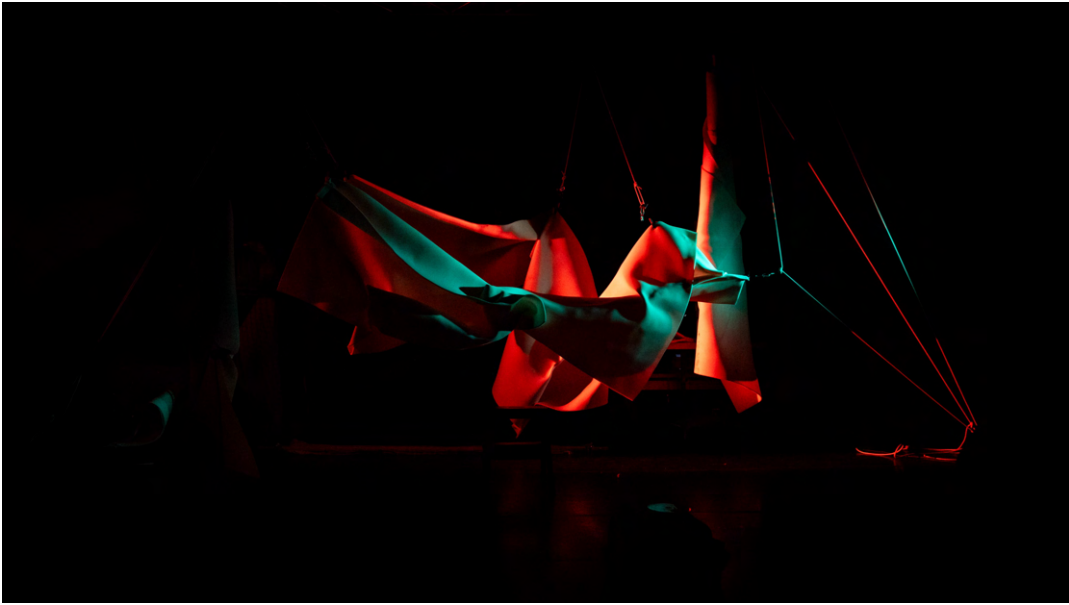
Bespreek met de leerlingen de verhouding tussen de twee artiesten. Wat heb je gezien, gevoeld, bedacht? Wie zijn ze voor elkaar? Kan je karakters aflezen?

Wie brengt wat in de voorstelling binnen? En hoe gaat wat ze beiden maken in interactie?

Bespreek met de klas onderstaande beelden uit de voorstelling. Welke materialen worden er gebruikt? Wie creëert wat? Wat vertelt elk beeld je? Komen er al eerder gebruikte materialen terug?

Bespreek met de klas de verstilling die er in de beelden ligt. Wat doet die verstilling met je? Ervaar je de tijd die je krijgt om beelden volledig te laten ZIJN, als iets fijn? Zet het je fantasie aan het werk?

Probeer de hele voorstelling met de klas in één zin te vatten.
Bespreek die zinnen. Geven ze de voorstelling goed weer?

GENIET VAN DE VOORSTELLING!

ULTIMA THULE